

dea o interpretare proprie, originală, raportului dintre faptul istoric obiectiv și opera literară. Cucerirea Independenței — înfăptuire eroică, decisivă pentru constituirea statului român modern — este, prin ea însăși, generatoare de tensiune, de dramatism. Relația teatru-eveniment, așa cum am încercat să o desprindem din prezentarea pieselor de mai sus, are la bază tocmai această tensiune, acest dramatism. În funcție de nivelul artistic la care se realizează acest dramatism, am putut evidenția, în cazul dramaturgilor analizați, existența unor modele dramatice de tip istoric, fiecare realizat altfel, cu alte mijloace. Se configurează, astfel, o mișcare

originală, de tot interesul, în direcția viziunii și reflectării dramatic-teatrale a istoriei. Alături de textele avute aici în seamă se numără și alte creații, ce se cuvin, la rândul lor, supuse analizei. Este îmbucurător că aceste texte sînt înzestrate cu certe calități spectaculare. Ceea ce înlesnește, din punct de vedere artistic, comunicarea respectivelor deosebite meditații asupra relației teatru-eveniment.

Anul teatral 1977 se arată, prin existența acestor noi lucrări dramatice, un izvor bogat, nu numai în semnificații civice, dar și în virtuți artistice — literare și scenice.

Jurnal de regizor

■ MIHAI
BERECHET

Repetiții la „Marele soldat“

25 decembrie 1976

La propunerea teatrului, o aleg, dintre mai multe piese, pe aceea a lui Dan Tărchilă. Cu această ocazie, autorul va debuta pe scena Naționalului. L-am cunoscut la Brașov. E un om delicat, modest, serios, talentat. Pentru asta aleg piesa? Nu. Sigur că nu.

Piesa lui e sinceră. Și, între calitățile unei lucrări care-și propune să abordeze o temă majoră, sinceritatea e diamant prețios, rar. Am s-o slujesc cu aceeași sinceritate.

6 ianuarie 1977

Citesc, recitesc piesa. Sînt la Constanța. Lucrez tocmai la teatrul care a comandat această piesă.

N-am terminat încă *Micul infern*, piesa lui Mircea Ștefănescu. Se vede că, în acest an, sînt în zodia... autorilor delicați.

Citesc piesa. Tărchilă a făcut albul prea alb și negrul prea negru. Va trebui să introduc culori intermediare. Pastel, unele, viole-lente, altele.

Nu-mi place comentariul lui Visarion. De altfel, m-am săturat, și eu, și publicul, de comentarii. Brecht nu are ce căuta în clisa dobrogeană.

Să vorbesc cu autorul.

Nu. Voi *opera* singur textul, înainte de începerea repetițiilor. Mă va înțelege. A studiat și a practicat medicina. Mă va înțelege. E medic.

14 ianuarie 1977

M-am întîlnit cu Tărchilă la mine acasă. Mi-era teamă că va fi șocat de virulența intervenției mele.

N-a fost. Dimpotrivă. Cu cită delicatețe a acceptat punctele mele de vedere! Cît de ușor am comunicat unul cu celălalt!

Civilizația e o punte de înțelegere între oameni. Iar Tărchilă e un om civilizat.

16 ianuarie 1977

Înainte de a alege actorii, am ales decoraturul.

Draga, scumpa, înțelegă-mea faraoncă: Elena Pătrășcanu-Veakis. Pasăre rară a culturii plastice românești.

A existat o *tectonică* a formării neamului. O frământare a sufletului omului și o altă frământare — a pământului natal. O vreau pe scenă, această tectonică. O vreau cheie plastică a imaginilor scenice. Numai cu ea, cu Elena Pătrășcanu, o pot realiza.

Pământ roșcat, bolovănos, cu luciri stranii; detalii de mare precizie.

20 ianuarie 1977

Pornesc la drum cu frică.

Mi-e frică de vastitatea scenei mari a Naționalului.

Mi-e frică de acustică, de glasuri deprinse cu alte spații.

Mi-e frică de piesele cu țărani; e cea dinții pe care o pun.

Mi-e frică de mine; mi-e frică de spectacolele festive.

Lângă mine, pînă acum, sînt doi oameni care iubesc piesa: Elena Pătrășcanu și... autorul.

Spunea cineva, într-o carte (care, oare?), că patriotismul nu e nimic altceva decît picioarele înfipite în metru pătrat în care te-ai născut...

Omul pleacă, străbate țara, străbate țări, înconjoară pămîntul, coboară în străfunduri sau se pierde în înalțuri; picioarele-i rămîn, însă, înfipite în acel „metru pătrat de glie” în care s-a născut.

Ecuator și meridiane, paralele și poli nu pot rezista, nu se pot împotrivi încăpățînării aceluia metru de pămînt.

Patriotismul este un sentiment delicat. Omul de bun-simț și de bună-cuviință îl păstrează în cutele sufletului, păzindu-l de grandilocvență și, uneori, înobilindu-l prin umilință; mai ales, însă, prin sacrificii.

În piesa lui Tărchilă e vorba de sacrificiul țaranului român. Casă, nevasă, vacă, fiu — sacrificiu. Neamul a trăit din sacrificii.

Ce adevărată — și, totuși, cît de ciudată — e lumea țăranilor lui Tărchilă... E lumea noastră. Lumea celor care au sacrificat totul. Și la care se confundă sacrificiul cu necesitatea de a dăruți totul poporului, țării — pămîntului pe care s-au născut; în care și-au îngropat morții.

Glasurele morților, peste veac, purificate, vorbesc în șoaptă acestor țărani: ce au făcut cînd „metrul de pămînt” le-a cerut-o. „Metrul de pămînt” nu le-a cerut-o numai lor.

Șoapte... Șoapte discrete. Șunete-șoapte... Zvon de taină. Chiotul românesc; cîntecul de dor, de dragoste înăbușită. O Românie a șoapțelor, nu a strigătelor. Și, pe sunetele pure ale unui nai, o luptă, o încrîncenare, un război.

Da: muzică de Zamfir.

Ieri a fost la TV, alături de Irina Răchițeanu și de Sofia Vicoveanca. Uluitori, toți trei.

Telefon: 31.22.47; e la Paris; apoi, pleacă în Australia.

Muzica devii, însă, e a României. A țării. A noastră. Deci, și a piesei mele.

Numai că eu vreau un Zamfir „secret”. Îl voi avea. Îl am! L-am găsit!

27 ianuarie 1977

Am făcut distribuția. Lectura piesei a plăcut.

Au susținut-o Finteșteanu și Barton.

Carmen Stănescu și Valeria Seciu au acceptat cu plăcere „trecceri prin scenă”. Vor deveni roluri. Dealțul, nu sînt singurele.

Hasnaș — „moșul”, cum îi spun colegii — a lăcrimat la un pasaj, la două, la final. Semn bun. Cînd plîng actorii...

Neculescu și Irina Răchițeanu, entuziasmați.

Tinărul Gabriel Oseciuc e timorat, între atîția „mari”. N-are de ce se teme. Poate, cu timpul, va deveni și el mare.

10 februarie 1977

Piesa respiră o dirză înțelepciune populară. Adevăruri grave, permanente. Mi se pare, sau am început s-o iubesc? O iubesc. Sper să n-o înșel și să nu mă înșele.

Nu o vreau piesă-„ediție specială”, pentru sărbătorirea unui eveniment. Aș dori-o un dar făcut literaturii, spectacolului românesc. Asta aș vrea. Și actorii vor. O iubim.

În fond, succesul se naște, adesea, din dragoste. Teatrul e o înțînire de dragoste — spunea Charles Dullin, bătrîn lup de teatru.

E un cînt dramatic. Cîntul de vitejie al unor eroi necunoscuți, îmbrățișați de țărîna pămîntului care i-a născut.

Decorul îmi permite o înlînțuire și o cursivitate precisă a acțiunii. Schițele și realizarea ideilor scenografice îmi dau curaj.

Am trecut la mișcare. Apar senzuri noi, pe care, la lectură, neavizat, cititorul nu le-ar bănuși.

4 martie 1977

Prăpăd. În jurul nostru, dezastru. Disperare. Spaimă. Sacrificiu. Sacrificii. Curaj. Eroism...

Eram în teatru. La Teatrul „Nottara”...

Atîția au pierdut totul.

5 martie 1977

La blocul *Scala*, sora mamei, Aristizza, ultima din neam, unchiul meu, Ifrim, și verișoara cu care am copilărit s-au pulverizat într-o clipă.

Eu sînt la teatru. Mă uit în ochii sticloși ai lui Beligan. Ne uităm unii la alții și ne întrebăm cum am putea ajuta. Încercăm să ajutăm.

Tărgi. Pompe de apă. Foc pe strada Argezi. Dezastru la *Dunărea*.

Tot la teatru sîntem cu toții.